

LSAVIn kommentit 18.9.2025

Valvontalain arviointi – Kuulemistilaisuus 25.9.2025 Viitteellisiä kysymyksiä kuulemistilaisuutta varten

Valvontalain tavoitteista yleisesti:

Valvontalain tavoitteena oli selkeyttää ja yhtenäistää sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaa ja vahvistaa palvelujen laatua sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta ottaen huomioon uudistuvat palvelujen tuottamistavat.

Onko valvontalaki vaikuttanut palvelujen laatuun ja asiakas- ja turvallisuuteen? Jos niin millä tavoin?

Valvontaa tehdään kokonaisuutena aikaisempaa enemmän sen jakaantuessa omavalvontaan, hyvinvointialueen omavalvontaan sekä viranomaisvalvontaan. Näillä on vaikutusta asiakas- ja potilasturvallisuuteen ja palvelujen laatuun.

Ottaako valvontalain sääntely huomioon uudistuvat palvelujen tuottamistavat? Jos ei, niin millä tavoin sääntelyä tulisi kehittää?

Rekisteröintimenettely:

Valvontalain myötä sekä yksityiset että julkiset sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajat ja palveluyksiköt rekisteröidään samaan valtakunnalliseen palveluntuottajia koskevaan rekisteriin ja niitä koskevat pääosin samat toimintaedellytykset.

Valvontalain väliaikaista muutosta koskevassa lausuntopalautteessa korostui tarve tarkastella uudelleen, ovatko kaikki rekisteröintiä varten annettavat tiedot tosiasiallisesti tarpeen palveluiden valvonnan kannalta. Moni lausunnonantaja katsoi, että Soteri-rekisteröinti edellyttää liian yksityiskohtaisten tietojen antamista rekisteriin, minkä taas arvioitiin lisäävän tarpeettomasti hallinnollista taakkaa ja kustannuksia. Lausuntopalautteessa myös katsottiin olevan tarpeen arvioida, onko kaikkia rekisteröintitietoja tarkoituksenmukaista edellyttää yhtäläisesti kaikilta palveluntuottajilta toimijan kokoon ja palvelun luonteeseen katsomatta. Osa lausunnonantajista myös katsoi yksityiskohtaisten tietojen keräämisen kaikista palveluntuottajista lisäävän yhteiskunnalliseen turvallisuuteen liittyvää riskiä, mikäli kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteverkostot ja toimipisteiden toimintaan liittyvät asiakirjat ja suunnitelmat ovat saata-villa samasta rekisteristä.

Mitä vaikutuksia rekisteröintimenettelyllä voidaan arvioida olleen asiakas- ja potilasturvallisuuteen?

Valvontalain voimaantulon ja rekisteröintimenettelyyn siirtymisen rinnalla on toimintaympäristö myös muilta osin muuttunut merkittävästi, kun hyvinvointialueet ovat aloittaneet toimintansa ja niistä on tullut palvelutuotannon ensisijainen valvojataho. Näin ollen rekisteröintimenettelyn vaikutuksista asiakas- ja potilasturvallisuuteen ei voi vetää johtopäätöksiä esim. sen perusteella, ovatko valvontaviranomaiselle tulevat epäkohtailmoitukset vähentyneet. Valvontaviranomaisille ei tule tietoa kaikista niistä epäkohdista, joita esim. hyvinvointialueiden valvontakeskus/-yksikkö on käsitellyt. Yleisellä tasolla ainakin terveydenhuollon ennakkovalvonta rekisteröinneissä on nyt valvontalain voimaan olon aikana substanssin osalta kevyempää.

Entä palvelujen järjestämiseen?

Ovatko kaikki rekisteröintiä varten annettavat tiedot osoittautuneet tarpeellisiksi valvonnan näkökulmasta? Entä onko valvonnassa todettu tarve tiedoille, joiden antamisesta ei ole säädetty?

Rekisteröintien näkökulmasta kaikki vaadittavat tiedot eivät ole tarpeellisia ja valvontaviranomaisessa on tehty sisäisiä linjauksia, että esimerkiksi 16 §:n mukaista toimintasuunnitelmaa ei tarvitse toimittaa kaikkien hakemusten kohdalla.

Onko kertyneen valvontakäytännön näkökulmasta perusteltua, että rekisteröinnille säädetyt vaatimukset ulottuvat yhtäläisesti kaikkiin palveluntuottajiin?

Yhtäläiset vaatimukset isoille organisaatioille ja pienyrityksille, kuten yksittäisille ammatinharjoittajille, saattavat käydä pienyrityksille raskaiksi ja vaikeiksi saavuttaa heidän resurssiensa ollessa pienet.

Miten hyvinvointialueiden palvelurakenteiden katsotaan istuvan Soteri-rekisteröintiin?

Millaisia riskejä/hyötyjä arvioitte rekisterin julkisesta tietopalvelusta olevan?

Tiettyjen termien epätarkkuudesta johtuen on riski, että julkisesta tietopalvelusta saadaan virheellistä tietoa (esim. henkilöstömäärän merkitsemisen osalta käytännöt vaihtelevat), palvelualat ovat osittain liian laajoja ja sosiaalihuoltolain muutoksen vuoksi palvelualojen nimien ja sisältöjen muutoksia on ollut mahdoton korjata alkuperäisiä rekisteröintejä vastaaviksi Soteri-rekisteriin.

Haasteena on myös se, että ainakaan ensivaiheessa julkiseen tietopalvelun kautta ei saada jaettua riittävästi tietoa, jotta siitä olisi oleellista hyötyä esim. hyvinvointialueiden valvontaan (esim. yhteystiedot, lisätiedot palvelualasta, vastuuhenkilön tiedot).

Palveluysikkö on lakiin otettu uusi käsite, jolla tarkoitetaan sellaista hallinnollisesti järjestettyä kokonaisuutta, jossa tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluja.

Miten määritelmä näyttäytyy lain käytännön soveltamisessa?

Käsite on muodostunut ongelmalliseksi omavalvontasuunnitelmien laatimisen näkökulmasta. Koska lainsäädäntö ei ota tarkemmin kantaa palveluysikön kokoon/ laajuuteen, ovat hyvinvointialueet voineet muodostaa todella laajoja palveluysiköitä, käsittäen kokonaisen tulos-/vastuualueen (esim. "Ikääntyneiden palvelut" tai sote-palveluiden sosiaalihuollon omavalvontasuunnitelma, jossa on liitteiden avulla eroteltu esim. vammaispalvelut ja lapsiperheiden erityispalvelut). Tällaiselle palveluysikölle laadittu omavalvontasuunnitelma on väistämättä kovin yleisluontoinen ja ylätasoinen, eikä se toimi päivittäisen asiakastyön apuvälineenä.

On mahdollista, että omavalvontasuunnitelman laatimisen sitominen palveluysikkö -käsitteeseen ei ole käytännössä toimiva. Palveluntuottajan näkökulmasta voi olla niin, että hallinnollisesti järjestetty kokonaisuus, jossa tuotetaan sosiaali- ja terveyspalveluja, on laaja ja sillä on keskitetysti johdettua toimintaa useassa toimipaikassa usealla eri paikkakunnalla. Jos kyseistä hallinnollista kokonaisuutta ei ole tarkoituksenmukaista pilkkoa pienempiin osiin, tällöin palveluysikkö on laaja. Yhden omavalvontasuunnitelman laatiminen tällaiselle laajalle palveluysikölle ei välttämättä ole arjessa toimiva ratkaisu. Valviran omavalvontasuunnitelmasta antama määräys on hyvin yksityiskohtainen eikä sujuvasti sovellu kovin laajalle palveluysikölle.

Palveluysikön määritelmä on tulkinnanvarainen ja sen laajuutta tulisi määritellä nykyistä tarkemmin. Lisäksi palveluysikön vastuuhenkilön edellytyksistä on säädetty epätarkasti, jolloin on riskinä, että palveluntuottajien rekisteröintejä ei käsitellä yhdenvertaisesti. Toisaalta riskinä on potilas- ja asiakasturvallisuuden vaarantuminen, jos yksi henkilö vastaa liian laajoista kokonaisuuksista, useiden eri palveluntuottajien palveluysiköistä tai palvelualoista, joiden erityislainsäädäntöä ei tunne riittävästi. Epäselvyyttä on myös lain sanamuodon vuoksi sen osalta edellytetäänkö palveluysiköltä aina vastuuhenkilöä eli johtajaa joka vastaa toiminnallisesta ja hallinnollisesta kokonaisuudesta, vai voiko vastuuhenkilö olla vain palvelulla? Lakiin tulee selkiyttää palveluysikön vastuuhenkilön vaatimusta tältä osin.

Palveluntuottajan ja palveluyksiköiden erillisen rekisteröinnin tarkoitus oli keventää nykyiseen lupa- ja ilmoitusmenettelyyn liittyvää hallintoa ja selkeyttää eri edellytysten välisiä suhteita.

Miten em. tavoite on toteutunut?

Vaikka ajatuksena palveluntuottajan ja palveluyksikön edellytysten erojen esille tuomisesta ja muutostilanteissa käsittelyn keventämisestä on hyvä, on käytännössä ison osan palveluntuottajista ollut vaikea hahmottaa erillisten rekisteröintien merkitystä. Tämä on aiheuttanut paljon virheellisiä hakemuksia ja tuottanut turhaa työtä rekisteröintiviranomaiselle. Samalla palveluntuottajan rekisteröintiin liittyvä luotettavuuden arviointi on lisännyt hallinnollista työtä ja 7 §:n mukainen luotettavuuden toteaminen on pykälään kirjattu liian tulkinnanvaraisesti. Käytännön työssä pykälän tulkinta edellyttää mm. lain esitöiden lukemista ja tulkinnanvaraisuutta on siinä määrin, että yhdenmukaista käsittelyä valvontaviranoimisessa on ollut vaikea turvata.

Lain soveltamisohjeeseen kaivattaisiin yksityiskohtaisemmin määriteltyjä raja-arvoja luotettavuuden arviointiin. Huomiona sellainen, että aluehallintovirastossa on tehty kielteisiä päätöksiä, jos palveluyksikön edellytykset eivät ole täyttyneet. Palveluntuottajan edellytykset näissä kielteisissä asioissa on voinut täytyä, mutta koska aluehallintovirasto ei rekisteröi pelkkiä palveluntuottajia, on asiassa senkin osalta tehty kielteinen päätös.

1.2.2025 alkaen yksityisten elinkeinonharjoittajien ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajien on väliaikaisesti mahdollista aloittaa toimintansa tai toteuttaa jo rekisteröidyn toiminnan olennainen muutos ennen valvontalain mukaista rekisteröintipäätöstä. Mahdollisuus koskee palveluntuottajia, joiden asiakas- ja potilastyöhön osallistuu vain yksi henkilö.

Onko väliaikaisella lainmuutoksella ollut vaikutusta rekisteröintimenettelyyn, asiakas- ja potilas-turvallisuuteen tai henkilöstön ja palveluiden saatavuuteen?

Kaksi erilaista tapaa hakea rekisteröintiä eli tavallinen hakemus ja yksin toimivan hakemus, joka menee suoraan alustavasti Soteri-rekisteriin, on osoittautunut osalle palveluntuottajista vaikeaksi hahmottaa ja käytännön toteutuksen kanssa on ollut paljon haasteita. Kun yksin toimiva palveluntuottaja on voinut toteuttaa muutoksen ja viedä muutosta koskevat tiedot alustavasti myös Soteriin, on varsinaisen rekisteröintipäätöksen tekeminen ollut aiempaa työläämpää ja vienyt aiempaa enemmän aikaa, mikä on osaltaan hidastanut rekisteröintimenettelyä.

Kun palveluntuottaja on voinut aloittaa toiminnan ennen päätöksen saamista, on aiempaa suurempi riski asiakas- ja potilasturvallisuuden vaarantumiselle esim. tilanteissa, joissa yksin toimiva palveluntuottaja ei täytä luotettavuutta tai palveluntuottaja ei täytä antamansa palvelun sisällöllisiä edellytyksiä esim. puutteellisten toimitilojen tai ammattioikeuksien vuoksi.

Palveluntuottajat ovat vakuuttaneet yksin toimivan hakemuksen jättämisen yhteydessä, että kuuluvat väliaikaisen sääntelyn piiriin, mutta hakemuksen käsittelyn yhteydessä on tullut esiin, että he eivät kuulukaan väliaikaisen sääntelyyn piiriin. Palveluntuottajan ankaran vastuun merkityksellisyyttä ja vastuullisuutta tulisi pystyä tuomaan esiin paremmin heille.

Sähköisen asioinnin ohjeesta huolimatta sellaiset uudet palveluntuottajat, jotka toimivat lasten kanssa, ovat hakeneet rekisteröintiä väliaikaisen lainmuutoksen keinoin. Kuten edellä on todettu väliaikaissäätely on aiheuttanut paljon haasteita ja hakemusten käsittely on ollut käsittelijöille työläämpää, koska palveluntuottajilla on ollut vaikeuksia hahmottaa sääntelyn tarkoitus, ohjeista huolimatta.

Onko väliaikaisen sääntelyn soveltamisalanrajaus ollut tarkoituksenmukainen?

Palveluntuottajien näkökulmasta soveltamisalanrajaus on varmasti tarkoituksenmukainen, mutta valvontalain alkuperäisen voimaantulon mukainen kantava ajatus oli, että kaikki säädetyt vaatimukset ulottuvat yhtäläisesti kaikkiin palveluntuottajiin. Tämä kantava ajatus tilapäissääntelyllä kumottiin ja jatkossa haastetta voi tuoda se, että milloin kaikki säädetyt vaatimukset saadaan ulottumaan taas yhtäläisesti kaikille palveluntuottajille. Lisäksi valvontalain tarkoituksena ylipäätään oli keventää rekisteröintimenettelyä, jolloin erillisen väliaikaisen sääntelyn soveltamisrajauksen ei pitäisi olla ylipäätään tarkoituksenmukainen.

Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

Valvontalailla vahvistettiin palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omaa vastuuta palvelujen laadusta, turvallisuudesta ja asianmukaisuudesta ja säädettiin erikseen toiminnan johtamista sekä vastuuhenkilöä koskevista edellytyksistä. Palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien omavalvonnan täsmentämisellä oli tavoitteena ehkäistä palvelutoiminnassa ilmeneviä puutteita, vähentää valvontaviranomaisten tarvetta puuttua niihin jälkikäteen valvonnan keinoin ja siten mahdollistaa käytettävissä olevien valvontaviranomaisten resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen. Valvonnan uudistuksella pyrittiin lisäämään valvonnan ennakoivuutta, riskiperusteisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Onko palvelunjärjestäjän (ja palveluntuottajan) omavalvonnalla onnistuttu parantamaan asiakas- ja potilasturvallisuutta ja ehkäisemään palvelutoiminnassa ilmeneviä epäkohtia ja jos niin miten?

Mitkä ovat olleet omavalvonnan vaikuttavimpia välineitä ja toisaalta keskeisimpiä haasteita?

Yleinen havainto on, että hyvinvointialueet tekevät aktiivisesti suunnitelmallista valvontaa, epäkohtailmoituksia selvitetään (ja korjaustoimiin asetetaan määräaika), mutta vieraampaa on se, että hyvinvointialueet tosiasiaassa ryhtyisivät valvontalain 25 §:n 2 mom. mukaisiin sopimusvalvonnallisiin toimiin.

Onko omavalvonnan täsmentäminen mahdollistanut käytettävissä olevien valvontaviranomaisten resurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen? Jos, niin miten tai mitä haasteita siihen vielä mahdollisesti liittyy?

Valvontaviranomaisen resurssit ovat kohdistuneet paljolti palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien ohjaukseen ja neuvontaan omavalvonnasta.

Onko valvonnassa pystytty lisäämään valvonnan ennakoitavuutta, riskiperusteisuutta, vuorovaikutteisuutta ja yhdenvertaisuutta?

Kts yllä. Kun resurssit kohdistuvat omavalvonnan tarkoitukseen, ei muutos ole vielä toteutunut siten, että kyettäisiin ennakoitavuuteen.

Riskiperusteinen arviointi toteutuu niin ennakkovalvonnassa (ennakkotarkastus) kuin kantelu- ja valvonta-asioiden käsittelyssä (alkuarviointi).

Onko valvontalain mukaisiin omavalvonnan ja viranomaisvalvonnan tehtäviin liittyvät tiedonsaantioikeudet riittävän kattavat?

Valvontalain 28 §:n mukainen velvollisuus (ja oikeus) tarkistaa työntekijän rikosrekisteriote koskee palveluntuottajia sekä henkilökohtaisen avun työnantajamallin mukaan toimivia henkilöitä. Valvontalakia ei sovelleta henkilöstöä vuokraaviin yrityksiin eikä niitä pidetä lain tarkoittamina

palveluntuottajina. Tällöin lähtökohtaisesti henkilöstöä vuokraavaa yritystä ei voida velvoittaa, mutta ei myöskään oikeuttaa työntekijöidensä rikosrekisteriotteen tarkistamiseen.

Onko tämä vaikeuttanut vuokratyövoiman käyttöä tai aiheuttanut muita haasteita hyvinvointialueilla?

Muut kommentit liittyen valvontalain hyötyihin, haasteihin ja kuormittavuustekijöihin sekä lainsäädännön kehittämistarpeisiin

Lain 34 §:n 2 momentin muotoilu on tulkinnanvarainen ja on herättänyt runsaasti keskustelua ja myös kysymyksiä siitä, minkälaisista puutteista ja epäkohdista sekä missä vaiheessa hyvinvointialueen tulee ilmoittaa valvontaviranomaiselle. Pykälän nykyinen sanamuoto: *"Palvelunjärjestäjän on ilmoitettava välittömästi salassapitosäännösten estämättä valvontaviranomaiselle palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta vakavasti vaarantaneet tapahtumat, vahingot tai vaaratilanteet sekä sellaiset puutteet, joita ei ole korjattu annetusta ohjauksesta huolimatta."* Epäselväksi jää, viittaako viimeinen, alleviivattu sivulause kaikkeen edellä todettuun, jolloin ilmoitusvelvollisuus koskisi vakavienkin epäkohtien osalta vain niitä, joita hyvinvointialue ei ole saanut omavalvonnallisesti korjattua. Valvonnan kannalta olisi kuitenkin tärkeää, että valvontaviranomainen saisi vakavista puutteista ja epäkohdista tiedon heti niiden ilmaantuessa, koska tällöin mahdollistuu valvontaviranomaisen nopea puuttuminen tilanteeseen – tarpeen mukaan myös sellaisin keinoin (esim. toiminnan välitön keskeyttäminen), joita hyvinvointialueella ei ole käytettävissään. Valvontaviranomaisen keskeisenä tehtävänä on myös valvoa hyvinvointialueiden omavalvonnan toteutumista ja senkin takia on tärkeää, että valvontaviranomaisen tietoon saatetaan välittömästi sellaiset olennaiset epäkohdat ja puutteet, joihin hyvinvointialue kohdistaa omavalvonnallisia toimenpiteitään.

Henkilöstömäärän ilmoittaminen lain sanamuodon mukaan eri palveluissa (valvontalaki 16§) on haaste silloin, kun palveluysikössä tuotetaan useita palveluita samalla henkilöstöllä. Ei ole tarkoituksenmukaista teennäisesti jakaa henkilöstöä osuuksiin eri avomuotoisissa palveluissa. Tämä aiheuttaa myös epätarkkuutta rekisteritietoihin ja lisätyötä muutostilanteissa, kun kokonaishenkilöstö pysyy ennallaan, mutta palveluiden määrä muuttuu.

Laki tuntee termin palveluysikkö, mutta valvontaviranomaisen rekisteröinteihin on apukäsitteeksi luotu palvelupiste-termi. Tarkoitus on ollut, että palvelupiste on rekisteritekninen apukäsite. Tosiasiassa rekisteröinneissä palvelupiste saa isomman roolin kuin palveluysikkö. Siihen merkitään mm. tuotettavat palvelut. Palvelupisteelle syntyy herkästi oikeusvaikutuksia, vaikka laki ei tunne palvelupiste-termiä. Palveluntuottajatkään eivät oikein ymmärrä palveluysikön ja palvelupisteen eroa. Lain näkökulmasta palvelupistettä ei pysty perustelemaan. Palveluntuottajille on taloudellisesti isosti merkitystä sille, että hakevatko uutta palveluysikköä vai palvelupistettä. Jos palvelupiste -käsite rekisteriteknisistä syistä tarvitaan, siitä tulisi säätää laissa.

Soteriin merkittävien palvelualojen laajuus aiheuttaa ongelmallisuutta niin rekisteröinnissä kuin valvonnassa. Liian laajasta palvelualasta on hyvinvointialueiden, palveluntuottajan sekä valvontaviranomaisenkin vaikea hahmottaa mitä palvelua tosiasiallisesti tuotetaan. Rekisteröinnissä toimintasuunnitelmat ovat em. johtuen hyvin yleisluonteisia, jolloin riskinä on se, että palveluntuottaja ei kykene riittävän konkreettiseen omavalvontaan. Valvonta-asioissa on vaikea tutkia epäkohtia, jos palveluntuottajien selvitykset ja omavalvontasuunnitelmat on laadittu

hyvin yleisluontoiseksi ja ylätasolle, eikä omavalvontasuunnitelma silloin toimi työntekijöille arjen työkaluna.

Valvontaviranomaiset ovat joutuneet tekemään rekisteröintimenettelyihin linjauksia, joilla on pyritty keventämään käsittelyä. Valvontaviranomaiset ovat linjanneet, että on ns. olennaisia muutoshakemuksia ja muita muutoshakemuksia. Olennaiset muutokset päätetään päätöksellä ja muut muutokset kirjeellä. Valvontaviranomaisten tekemä linjaus on ongelmallinen, koska laki ei tunne kuin olennaisen muutoshakemuksen ja asioiden päättämisen päätöksellä. Laki tuntee vain yhden ilmoitusasian. Lain tasoisesti tulee tehdä korjaukset ja mahdollistaa myös muiden muutosten hakeminen ja käsitteleminen kirjeellä. Linjauksella/tulkinnalla on siirrytty lähemmäksi vanhojen voimassa olleiden lakien aikaa, jolloin asioita tuli vireille ilmoituksella ja ne myös päätettiin ilmoituksella.

Viranomaisten tekemät linjaukset eivät ole kaikilta osin yhdenmukaisia ja palveluntuottajia ei kohdella tasavertaisesti valtakunnassa. Valvontaviranomaisten ohjeet ja linjaukset jäävät usein hyvin ylätasoksi ja jättää liikaa tapauskohtaisen harkinnan mahdollisuutta käsittelijöidenkin välille, mikä heijastuu lopulta palveluntuottajien saamaan erilaiseen ohjaukseen ja palveluun. Osittain tätä asiaa helpottaa LV-viraston alkaminen, mutta uusi virastokaan ei poista tapauskohtaisen harkinnan käyttömahdollisuutta käsittelijäkohtaisesti. Tapauskohtaisen harkinnan käyttömahdollisuutta tulee saada vähennettyä ja uudessa virastossa (ja jo ennen sen alkamista) valvontaviranomaisten tulee valmistella ohjeet yksityiskohtaisemmin. Ohjeet ovat osa perehdytystä ja ohjeilla taataan palveluntuottajien tasavertainen kohtelu.

Valvontalakiin tulee tehdä korjaus kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvonnan osalta. Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valvonnan ongelmallisuus valvontalain näkökulmasta on ollut tiedossa jo vuoden 2023 lopusta alkaen. Silloin tiedostettiin jo lain ongelma, että kunnat ovat jääneet puuttumaan pykälätasolta, mutta HE:ssä ne mainitaan. Valvontaviranomaiset ovat linjanneet maaliskuussa 2025, että kunnat eivät kuulu valvonnan ja ohjauksen piiriin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta, paitsi jos tuottavat valvontalain mukaisia palveluita. Asiasta ei ole kuitenkaan viestitty viraston ulkopuolelle. STM:lle on esitetty pyyntö korjata lakia tältä osin. Kunnat olisi perusteltua sisällyttää palvelunjärjestäjän määritelmään tai muutoin muuttaa sääntelyä niin, että sekä viranomaisvalvonta että omavalvontavelvoite koskisivat kuntia hyte-tehtävän osalta täysimääräisesti samalla tavoin kuin hyvinvointialueita.

Valvontalain 26 §:ssä säädetään omavalvontaohjelmasta ja palveluyksiköiden omavalvontasuunnitelmista. Valvovilla viranomaisilla on eriäviä näkemyksiä siitä, tuleeko hyvinvointialueiden (palvelunjärjestäjien) laatia omavalvontasuunnitelmia, kun kyse on sosiaalihuollon lainsäädännössä säädettyjen tehtävien järjestämisestä kuten esimerkiksi palvelutarpeen arviointi ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävät.

Sosiaalihuollon tukipalvelujen tuottajien osalta rekisteröintimenettely samanlaisena kuin muilla sote-palvelujen tuottajilla vaikuttaa kohtuuttoman monimutkaiselta ja kalliilta. Menettelyn monimutkaisuus ja kallis hinta saa monet pienyrittäjät erityisesti maaseudulla luopumaan rekisteröinnistä.

Valvontalain esitöiden (HE 299/2022 vp.) mukaan palveluntuottajan luotettavuutta (valvontalain 7 §) arvioitaessa otetaan huomioon myös aiempi rikollinen toiminta (ilmeisen sopimattomuuden

arviointi). Aluehallintovirastoilla ei ole ollut oikeutta saada tuomioistuimilta salassapitosäännösten estämättä niiden päätöksiä, vaan aluehallintovirastot ovat joutuneet käyttämään tietopyynnöissään julkisuuslain 9 §:ää. Julkisista selosteista saa huonosti tarvittavia tietoja. Valvira sen sijaan on voinut saada kyseisiä päätöksiä sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 6 §:n nojalla salassapitosäännösten estämättä.

Palveluntuottajat ovat olleet eriarvoisessa asemassa, koska aluehallintovirastot eivät ole pystyneet samalla tavoin ottamaan huomioon henkilön toimintaa tai rikoksen olosuhteita, kun on arvioitu palveluntuottajan mahdollista ilmeistä sopimattomuutta harjoittaa valvontalain mukaista elinkeinotoimintaa. Palveluntuottajan luotettavuusarviointiin liittyen palveluntuottajan aiemman rikollisen toiminnan huomioon ottamisesta tulisi säätää selkeästi valvontalaissa. Ei ole riittävää, että se on maininnan tasolla tuotu esiin esitöissä.